

УКРАЇНСЬКА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА В 2007 РОЦІ

В статті розкрито основні напрями української зовнішньої політики протягом 2007 року. Було доведено, що вся зовнішньополітична діяльність держави мала суперечливий характер. Пріоритетними завданнями зовнішньої політики залишалися всебічний захист прав та інтересів українського громадянина за кордоном, послідовна реалізація європейських та євроатлантичних прагнень нашої держави, дієвий політико-дипломатичний супровід зовнішньоекономічних інтересів країни.

Українська зовнішня політика була спрямована на дієву участь у вирішенні важливих питань міжнародного порядку денного. Проте уся зовнішньополітична діяльність держави мала суперечливий характер. З початку року відбувається наростаюче протистояння між Кабінетом Міністрів на чолі з В. Януковичем, що спирався на підтримку більшості у парламенті, і Президентом України В. Ющенком. Тенденція до «двох зовнішніх політик», виразником яких і стали зазначені суб'єкти українського політикуму, переросла у фазу неоголошеної війни між ними. Боротьба за вплив на зовнішньополітичну сферу, що фактично почалася зі звільнення з посади міністра закордонних справ Бориса Тарасюка, продовжувалася у вигляді жорсткої позиції більшості Верховної Ради України стосовно неприйняття кандидатури В. Огризка, запропонованої Президентом України. Протиріччя, закладене в конституційній реформі, згідно з якою суттєво посилюється роль глави уряду, якому підпорядковані міністри, але при цьому керівництво зовнішньополітичною діяльністю залишається повноваженням Президента (і взагалі його конституційні повноваження у зовнішній сфері не зазнали змін).

Президентом України 12 лютого 2007 року, відповідно до пунктів 1 і 17 частини першої статті 106 Конституції України, частини другої статті 2 Закону України «Про основи національної безпеки України», була затверджена **Стратегія національної безпеки України**. В цьому документі йшлося про засоби забезпечення сприятливих зовнішніх умов для розвитку та безпеки держави. Зокрема, вказано на формування навколо України безпечного міжнародного середовища, зміцнення систем колективної безпеки на європейському та трансатлантичному просторах, розвиток взаємин та кооперації у глобальному й регіональному вимірах; захист та підтримку українських громадян та їхніх інтересів за кордоном [1].

Кінець весни та літо 2007 року пройшли під знаком дострокових парламентських виборів, що в першу чергу визначало характер і тональність внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності. Він позначився загостренням політичної ситуації в Україні, що вилилася в так звану «політичну кризу». Протистояння між парламентською більшістю та урядом з одного боку, і опозицією та Президентом України з іншого, що розвивалося по висхідній протягом перших трьох місяців 2007 року, переросло у фазу активних дій. Президент України В. Ющенко своїм указом від 2 квітня 2007 року припинив повноваження Верховної Ради України. Це стало поштовхом до «війни нервів», розрахованої на те, що опонент обов'язково зірветься і дасть усі підстави звинуватити себе в тотальному порушенні конституційних норм. «Політична криза» в Україні активізувала увагу світової, в першу чергу європейської, спільноти до проблем українського політикуму.

В 2007 році вітчизняна дипломатична служба відсвяткувала своє 90-річчя. Варто згадати, що перший керівник українського зовнішньополітичного відомства О. Шульгін ще в 1930 році сказав, що Україна, коли стане вільною, мусить увійти до складу Європейського

союзу, оскільки він буде існувати. 2007 рік, попри всі протиріччя, відзначився певним зближенням України з Європейським союзом. Навесні почалися переговори щодо підготовки нової посиленої угоди замість УПС. Проте ці переговори були швидко призупинені завдяки українській політичній кризі. Показово, що під час цієї кризи політичні опоненти шукали підтвердження власних аргументів не в Москві, а в Брюсселі та Страсбурзі. Вільні й чесні позачергові парламентські вибори сприяли виконанню нашою державою політичних пріоритетів Плану дій «Україна – ЄС». Було підтверджено незворотність вибору українського народу на користь демократичних та європейських цінностей, зміцнення демократичних інститутів у контексті входження до об'єднаної Європейської сім'ї.

Європейський напрям зберігав свою актуальність і в умовах кризи. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. були затверджені заходи щодо виконання у 2007 році Плану дій «Україна – ЄС», який був підґрунтям нашого співробітництва з цією поважною міжнародною інституцією. Запровадження даного документа сприяло і підтримувало мету нашої країни щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур, наближало українське законодавство до європейських норм і стандартів. До переліку цих заходів включено пункти стосовно посилення співробітництва України з європейськими країнами в подоланні спільних загроз у сфері безпеки, включаючи боротьбу з тероризмом, нерозповсюдження зброї масового знищення, недопущення нелегального експорту зброї, запобігання конфліктам та врегулювання кризових ситуацій. Україна і надалі брала участь у поліцейських місіях ЄС в Боснії і Герцеговині та у Республіці Македонія. 14 вересня 2007 р. відбувся XI Саміт «Україна – ЄС» в Києві. Українська сторона була задоволена констатуванням наших ключових пріоритетів у рамках підготовки нової угоди. Питання співпраці, закладені в цьому документі, були в центрі уваги учасників Саміту. Йшлося про політику безпеки (в тому числі ядерну безпеку), екологію, економічне співробітництво тощо. Учасники форуму також обмінялися інформацією щодо внутрішньої ситуації в країнах ЄС та Україні. Від імені Української держави та нації Президент В. Ющенко подякував за ставлення ЄС до нашої країни в період політичної кризи. «Ми відчували ту глибоку, послідовну, демократичну і відкриту позицію, яку зайняв Євросоюз і країни ЄС до демократичного способу подолання парламентської кризи в Україні» [2]. Інтеграція до Європи складалася з конкретних дій – таких як формування лібералізованого візового режиму, створення зони вільної торгівлі тощо.

Успішне завершення переговорного процесу наприкінці року в рамках приєднання України до СОТ, прийняття низки законопроектів створили реальні можливості до вступу на початку 2008 року до Світової організації торгівлі. Після набуття членства в СОТ відкривалася перспектива створення Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Протягом року підтримувався стратегічний характер відносин України з **Північно-атлантичним альянсом**. Головним політичним підсумком була в цілому успішна реалізація завдань Інтенсифікованого діалогу з НАТО з питань набуття членства та відповідних реформ. Представники Міжнародного секретаріату НАТО назвали Україну прикладом у реформуванні сектора безпеки на демократичних принципах. Проте, завдяки політичним перипетіям, Кабінет Міністрів України затвердив Цільовий план на 2007 рік в межах Плану дій «Україна – НАТО» лише на початку червня. Водночас в стосунках з НАТО Україна виступала скоріше пасивним «кандидатом» і практично не намагалася стати активним учасником міжнародних дискусій, що стосуються реформування євроатлантичного співтовариства. Протягом року, і особливо напередодні позачергових парламентських виборів, зовнішньополітична проблематика ставала об'єктом політичних маніпуляцій та використовувалася для роздмухування міжрегіонального протистояння.

Президент України Віктор Ющенко в інтерв'ю канадському виданню «The Globe and Mail» прокоментував попередження Президента Російської Федерації Володимира Путіна про те, що Росія може навести свої ракети «на нові цілі в Європі», якщо Сполучені Штати Америки наполягатимуть на конфліктному плані розміщення елементів системи ПРО в Польщі та Чехії. Глава Української держави підкреслив, що подібні висловлювання тільки посилили бажання його країни якомога швидше набути членства в НАТО та вкритися під «захисною парасолькою» альянсу. Він зауважив, що «наша доктрина оборони й безпеки формально визначена законом і ключовий аспект цієї доктрини – забезпечити вступ України до ЄС і НАТО» [3].

В 2007 році виповнилося 10 років з підписання «Хартії про особливе партнерство» між Україною та НАТО. МЗС передало до штаб-квартири НАТО в Брюсселі спільного листа Президента України В. Ющенка та Прем'єр-міністра України В. Януковича від 27 березня із запрошенням Генеральному секретарю Я. Схефферу та Північноатлантичній Раді (ПАР) НАТО відвідати Україну 8 – 10 липня з нагоди цієї події. Проте політична ситуація в Україні не дозволила це зробити. З метою відзначення в Україні 10-річчя Хартії Прем'єр-міністр України Віктор Янукович своїм розпорядженням від 22 травня 2007 р. № 16120 затвердив відповідний міжвідомчий план заходів. В його рамках передбачалося, зокрема, провести урочисте засідання Громадської ради при Міністерстві закордонних справ України, до участі в якому будуть запрошені політики, видатні діячі, експерти і представники громадських організацій, в тому числі ті, хто був особисто причетний до започаткування відносин нашої країни з Альянсом та укладення Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО. Заплановано було також здійснити цілу низку інформаційних заходів національного масштабу, до переліку яких включено пункти стосовно організації засідань за «круглим столом», громадських слухань, семінарів, брифінгів, телевізійних дебатів, дискусій з актуальних питань євроатлантичної інтеграції України в регіонах держави. З цих питань готуватимуться і публікуватимуться в регіональних засобах масової інформації та на сайтах місцевих органів державної влади інформаційні матеріали з висвітлення євроатлантичних процесів, стану і перспектив співробітництва України з НАТО.

9 липня у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі відбулося спеціальне засідання Комісії «Україна – НАТО» на рівні послів, присвячене 10-й річниці підписання Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО. Виступаючи перед членами Північноатлантичної Ради – послами держав-членів НАТО, Глава Місії України при НАТО (МУН) О. Морозов відзначив важливість особливого партнерства України з НАТО, підтвердивши незмінність євроатлантичного курсу України, спрямованого на досягнення її стратегічної мети – повноправного членства в альянсі. У цьому контексті Глава МУН запевнив союзників у продовженні процесу реформування країни, а також інтенсифікації взаємовигідної співпраці з НАТО, спрямованої на забезпечення миру та стабільності в регіоні. На переконання Посла України, безпрецедентним також є військово-технічне співробітництво, оскільки в Україні з 2005 року здійснюється реалізація найбільшого в історії НАТО проекту Трастового фонду НАТО/ПЗМ з утилізації застарілих озброєнь і боєприпасів. За результатами засідання було прийнято Спільну заяву, в якій зазначається, що на засіданні в Брюсселі 9 липня 2007 року Посли Комісії «Україна – НАТО» відзначили 10-у річницю Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, яка була підписана 9 липня 1997 року у Мадриді. Протягом 10 років, що минули, особливе партнерство Україна – НАТО в рамках Хартії зміцнило безпеку на євроатлантичному просторі шляхом створення ефективних механізмів співробітництва Україна – НАТО. Навесні 2007 року виповнилося 10 років і Центру інформації і документації НАТО в Києві. Він був відкритий в Києві 7 травня 1997 року і став

своєрідним підтвердженням його важливості у налагодженні співпраці НАТО з Україною. Україна була першою країною на пострадянському просторі, де було засноване подібне представництво альянсу.

Президент України Віктор Ющенко підписав 4 травня 2007 року указ, яким було затверджено Положення про національних координаторів співробітництва України з НАТО та внесено відповідні зміни до Указів «Про Національну систему координації співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору» та «Про Міжвідомчу комісію з питань підготовки України до вступу в НАТО». Мова в цьому Положенні йшла про спеціально уповноважених осіб, діяльність яких спрямована на реалізацію державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції. Встановлювалося, що національні координатори співробітництва України з НАТО були членами Міжвідомчої комісії з питань підготовки України до вступу в НАТО і беруть участь у її засіданнях особисто та не можуть передавати свої повноваження іншим особам. Вони здійснювали керівництво та забезпечували діяльність міжвідомчих робочих груп у визначених сферах, що утворювалися Міжвідомчою комісією, затверджували їх персональний склад, проводили засідання зазначених груп в міру потреби, але не рідше одного разу на місяць звітували про результати своєї роботи. На національних координаторів також покладалося сприяння виконанню центральними органами виконавчої влади, державними органами завдань у відповідних сферах співробітництва України з НАТО, в тому числі щодо підготовки України до вступу в НАТО, які визначаються у щорічних цільових планах «Україна – НАТО» з метою досягнення цілей Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, Плану дій «Україна – НАТО» та Інтенсифікованого діалогу України з НАТО з питань набуття членства та здійснення відповідних реформ [4].

Кабінет Міністрів України під час загострення протистояння з Президентом ухвалив розпорядження від 26 квітня 2007 р., яким затвердив план заходів щодо виконання у 2007 році Державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004 – 2007 роки. Головними цілями цього програмного документа були: підвищення рівня інформованості громадян України про євроатлантичний курс, трансформацію Організації Північноатлантичного договору та переваги членства в ній; поліпшення обізнаності молоді щодо євроатлантичної інтеграції нашої країни; залучення громадян, громадських і політичних діячів України, представників НАТО та держав-членів альянсу до обговорення актуальних питань, напрямів, організаційних форм співпраці з НАТО; забезпечення підтримки державної політики євроатлантичної інтеграції громадянами України. Цей план включав понад 70 пунктів, які охоплювали широкий спектр організаційних аспектів з висвітлення євроатлантичних процесів, забезпечення електронних і друкованих засобів масової інформації матеріалами щодо стану, оцінки та перспектив здійснення політики у цій сфері, а також про діяльність нашої держави в рамках співробітництва з НАТО. Зокрема, значну увагу було зацентовано на необхідності підготовки, видання та розповсюдження на регіональному рівні відповідної пізнавальної інформації [5].

Варто зазначити, що співпраця України з НАТО була найбільш скоординованим напрямком вітчизняної контрибуції міжнародної і регіональної безпеки. Зокрема, у рамках антитерористичної операції НАТО в Середземному морі «Активні зусилля» на базі штабу ВМС України у м. Севастополь було створено первинний національний Контактний пункт цієї операції. Україна стала другою, після Російської Федерації, країною – не членом НАТО, яка приєдналася до операції «Активні зусилля». Основними формами участі ЗС України в цій операції були взаємний обмін інформацією у рамках операції через Контактний пункт на базі Штабу Військово-морських сил ЗС України; направлення українського офіцера зв'язку до штабу операції (м. Неаполь, Італія); залучення військового

персоналу ЗС України до участі в огляді підозрілих суден; направлення кораблів та підрозділів ВМС ЗС України до складу сил, визначених для участі в операції «Активні зусилля». 25 травня український корвет «Тернопіль» приступив до виконання завдань в рамках участі в антитерористичній операції альянсу в Середземному морі «Активні зусилля». Восени до операції приєднався другий корвет ВМС України «Луцьк», а фрегат «Гетьман Сагайдачний» розпочне свою участь у ній протягом 2008 року.

Отже, в умовах політичного протистояння Президента та Уряду євроатлантичний напрям зовнішньої політики, як це не парадоксально, знаходив реальне наповнення в конкретних діях влади.

Активна регіональна політика України розглядалася передумовою успішної реалізації стратегічного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Активним було співробітництво України з ОБСЄ. Посилилася взаємодія із Бюро з демократичних інституцій і прав людини та іншими інститутами Організації на гуманітарному напрямку. Вітчизняною дипломатичною службою забезпечено активну участь в семінарах і нарадах ОБСЄ з питань «людського» виміру, заходах з питань антисемітизму та інших форм нетерпимості. Україна плідно співпрацювала з інститутами ОБСЄ з питань підготовки до проведення парламентських виборів і надання сприяння в розгортанні й діяльності Місії ОБСЄ зі спостереження за виборами в Україні. Вдруге в історії України вибори народних депутатів визнані міжнародними експертами такими, що, в принципі, відповідають зобов'язанням, взятим Україною в рамках ОБСЄ, Ради Європи та інших міжнародних організацій.

Основними напрямками регіональної політики за звітний період стали: активна участь у врегулюванні «заморожених конфліктів», передусім у Придністровському врегулюванні; активна підтримка та просування регіональних об'єднань, ініціатив, в основі яких лежать європейські стандарти й цінності, передусім Організації за демократію і економічний розвиток – ГУАМ, Спільноти демократичного вибору; участь України в міжнародних регіональних об'єднаннях (ЦСІ, ОЧЕС, Вишеградська четвірка, Веймарський трикутник тощо) в рамках диверсифікації міжнародних контактів та співпраці з інтеграції регіону до ЄС. Україна наголошувала на необхідності «постійного контролю» над низкою таких актуальних питань, як запобігання тероризму, боротьба з нелегальною міграцією, торгівлею людьми, незаконним обігом наркотиків і зброї. Однією з найбільш гострих проблем європейської безпеки залишається остаточне врегулювання «заморожених» конфліктів. В цьому контексті варто згадати Перший київський безпековий форум «Врегулювання “заморожених” конфліктів в контексті безпеки та стабільності в Чорноморському регіоні», який відбувся в середині листопада. Форум був організований Інститутом зовнішньої політики Дипломатичної академії України при МЗС України разом з Фондом «Відкрий Україну» та в партнерстві з кількома НГО. Метою Форуму був аналіз дієвості існуючих механізмів врегулювання «заморожених» конфліктів в Чорноморському регіоні та пошук перспективних стратегій вирішення цієї важливої міжнародної проблеми.

В українській зовнішній політиці чимало уваги приділялося роботі в рамках міжнародних організацій, передусім, **Організації Об'єднаних Націй**. Розглядаючи реформу Ради Безпеки ООН як питання виключної міжнародної ваги, наша країна приділяла і продовжуватиме приділяти йому велику увагу. Завдяки активній позиції нашої держави у всіх проектах відповідних резолюцій було враховано принципову для України позицію про надання Східноєвропейській регіональній групі додаткового місця непостійного члена в реформованій РБ ООН. Визначною подією для України в рамках діяльності в ООН став початок роботи першого складу Ради ООН з прав людини – нового правозахисного органу системи ООН, який змінив Комісію ООН із прав людини. Зазначена подія стала промовистим визнанням з боку міжнародного співтовариства прогресу в дотриманні

Україною принципів демократії, верховенства права, поваги та захисту прав і свобод людини, які є основоположними цінностями у внутрішній і зовнішній політиці України.

Україна продовжувала бути однією з найбільших у світі та третьою серед країн Європи країн-постачальниць миротворчих контингентів і персоналу до операцій ООН із підтримання миру. Пріоритетні зусилля України в ООН спрямовувалися також на привернення більшої уваги з боку світового співтовариства до Чорнобильської проблематики та активізацію міжнародного співробітництва з питань подолання аварії на ЧАЕС.

Найбільший вплив на процес прийняття рішень в Україні, на думку багатьох експертів, здійснює **Російська Федерація**. Україна докладала цілеспрямованих зусиль для оптимізації взаємовідносин на східному напрямі. Ці зусилля спрямовувалися на розбудову взаємовигідних, конструктивних та прозорих взаємин із Росією, базувалися на спільному розумінні того, що наші країни тісно поєднані спільною історією, близькістю культур, традицій, а також економічними зв'язками й активними міжнародними контактами. Відносини з Росією Україна намагалася будувати з позиції послідовного відстоювання власних національних інтересів, зв'язуючи їх з головним зовнішньополітичним пріоритетом – інтеграцією до європейських і євроатлантичних структур. Важливим позитивним здобутком було те, що співпраця з РФ ставала більш прагматичною і позбавлялася зайвої заідеологізованості. В серпні МЗС Росії й України нарешті домовилися повністю скасувати «чорні списки» персон «нон-грата», яким заборонено в'їзд з однієї країни в іншу.

Незважаючи на інколи непрості дискусії між Україною та РФ, у двосторонніх відносинах вдалося досягти позитивних результатів: завершена делімітація і почалася демаркація суходільної ділянки українсько-російського державного кордону, знайдено компромісне рішення у сфері газового співробітництва. 7 червня 2007 р. в Москві відбулося друге засідання Підкомітету з міжнародного співробітництва Українсько-російської міждержавної комісії під головуванням міністра закордонних справ України Арсенія Яценюка та міністра закордонних справ Російської Федерації Сергія Лаврова. Сторони детально обговорили низку питань двосторонніх відносин, зокрема тих, що стосуються візово-консульської сфери, прикордонного співробітництва, розмежування морських кордонів в Азовському морі та Керченській протоці, залагодження регіональних конфліктів, в тому числі придністровського, співпраці в міжнародних організаціях і взаємодії у боротьбі з новими викликами. Серед іншого співрозмовники дійшли рішення влаштувати дискусію на тему: «Чим загрожує Росії вступ України до НАТО?». «Нам не потрібна напруженість на своїх східних кордонах, але безпосередні загрози, які Росія здатна відчувати від приєднання України до альянсу, варто оцінити чітко, пункт за пунктом», – сказав глава українського зовнішньополітичного відомства. Він також висловив думку, що відносини двох країн щодо Чорноморського флоту Росії та його перебування в Україні можна буде врегулювати протягом року чи двох за наявної динаміки цього врегулювання.

Президент Російської Федерації В. Путін наприкінці року звинуватив українську сторону в нагнітанні культурних розбіжностей з Росією. Про це він заявив у своєму посланні, направленому Главі Української держави В. Ющенку. Путін, зокрема, підкреслив, що взаємодія Росії і України в гуманітарній сфері є дуже важливою складовою стратегічного партнерства двох країн. «Стан справ у цій сфері – наочний показник загальної динаміки двосторонніх відносин», – вважав президент РФ.

Втім, Україна була готова до розвитку співробітництва з Росією у багатьох сферах, зокрема, в реалізації власного транзитного потенціалу, розвитку газо- і нафтотранспортних систем обох сторін, збільшенні внеску двох країн у забезпечення енергетичної безпеки європейського континенту; завершенні договірно-правового оформлення кордону. Українська влада чудово розуміла, що збереження напруги в україно-російських стосунках загрожує

перетворитися на «ложку дьогтю», яка здатна зіпсувати будь-який позитивний формат співпраці України з НАТО та Євросоюзом.

Задеклароване Україною та **США** «партнерство за демократію», метою якого є просування на міжнародній арені принципів свободи, демократії та загальнолюдських цінностей, слугує запорукою подальшої інтеграції України у світові, економічну й цивілізаційну системи та конкретизують перспективи її членства в ЄС та НАТО. На початку травня міністр закордонних справ України А. Яценюк здійснив візит до Сполучених Штатів Америки, порядок денний якого передбачав низку важливих заходів, але основним пунктом стала його зустріч з Державним секретарем США К. Райс та обговорення з нею цілої низки питань як двосторонніх відносин, так і проблем глобальної політики. У ході зустрічі відбувся обмін думками щодо шляхів зміцнення стратегічного партнерства між Україною та США в нових умовах, сприяння з боку США інтеграції України до європейських та євроатлантичних інституцій, реалізації проектів стосовно подальшої демократизації українського суспільства та розвитку економічного співробітництва.

Новий зміст відносин України із **Францією, Німеччиною, Великою Британією, Італією** та іншими провідними країнами ЄС визначався усвідомленістю нашою країною перспективності здійснення подальших конкретних кроків задля поглиблення двосторонніх відносин та в інтересах Європи в цілому.

Відповідаючи на питання про найбільш успішний розвиток відносин України із зовнішньополітичними гравцями, слід згадати передусім **Польщу**. Це пов'язано не лише зі стійкою позицією Польщі як лоббіста українських інтересів у ЄС та НАТО, але і з наявністю спільних польсько-українських проектів, здійснення яких сприятиме зростанню ролі та авторитету обох держав (не в останню чергу – спільна заявка на проведення Євро-2012, яка була задоволена 18 квітня 2007 року у Кардіффі).

Польща, як і більшість країн Центрально-Східної, Північної Європи та Балтії, сприяла нашій державі в реалізації спільних заходів з імплементації Плану дій «Україна – ЄС», надавала підтримку в ході переговорного процесу з ЄС про укладення нової угоди на заміну УПС, відстоювала необхідність збереження асиметричного візового режиму поїздок громадян після приєднання країн регіону до Шенгенської угоди, передавала досвід у сфері адаптації законодавства до вимог ЄС.

У реалізації двосторонніх відносин із країнами світу, зокрема, з усіма своїми сусідами, Україна на практиці демонструвала свою готовність до взаємовигідної, партнерської співпраці. Не обмежуючись співпрацею з географічно близькими партнерами, вітчизняна дипломатія сприяла подальшому розвитку партнерства з державами Азійсько-Тихоокеанського регіону, Близького Сходу та Африки для реалізації вагомого потенціалу торговельно-економічної, науково-технічної та гуманітарної співпраці.

В основі пріоритетів зовнішньої політики України в економічній сфері залишалися такі принципи: зовнішній супровід забезпечення адекватних економічних реформ, що мають створити передумови для досягнення нашою державою критеріїв вступу до СОТ, ЄС, НАТО; енергетична безпека України; сприяння українським виробникам у встановленні бізнесових контактів із зарубіжними партнерами; утвердження позитивного іміджу та інвестиційної привабливості України. В цьому контексті значна увага приділялася послідовній підтримці інтересів національних виробників та сприянню їх виходу на іноземні ринки. За останніми даними, зовнішньоторговельні операції вітчизняні суб'єкти господарювання проводять із партнерами із понад 190 країн світу.

Гуманітарний напрям зовнішньої політики був скерований, зокрема, на те, щоб українська культура та спадщина були максимально впізнавані й шановані у світі. Зменшувалися відірваності вітчизняної інтелектуальної та творчої еліти від головних

каналів міжнародного спілкування, сучасних цивілізаційних процесів участі представників освіти, науки, культури, ЗМІ України в міжнародних роках та всесвітніх кампаніях, проголошуваних міжнародними організаціями. Почалася розбудова мережі культурно-інформаційних центрів України у складі закордонних дипломатичних установ України. Тривав значний обсяг політичної та інформаційно-роз'яснювальної роботи для міжнародного визнання Голодомору 1932 – 1933 років актом геноциду українського народу й гідного вшанування у світі пам'яті його жертв. Адресні заяви з визнання Голодомору геноцидом українського народу в 2007 р. ухвалили парламенти ще 7 країн світу.

Значна увага приділялася закордонному українству. Майже 20 мільйонів етнічних українців в понад 60 країнах залишалися величезним потенціалом нашої культурної, духовної, інтелектуальної, ділової присутності у світі. У серпні в Донецьку відбулося засідання Директорату Світового конгресу українців.

Отже, зовнішньополітична діяльність намагалася сприяти зміцненню статусу України як держави, яка втілює ініціативну, зважену й результативну зовнішню політику. Конструктивністю, відповідальністю й передбачливістю відзначалася розбудова Україною дружніх відносин з державами світу та її співпраця в рамках міжнародних організацій.

Україна як носій демократичних ідей виступила рушійною силою в утвердженні й поширенні європейських цінностей в Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні. Європейському покликанню України відповідають її дії, спрямовані на набуття членства в ЄС та НАТО. Про певне оновлення зовнішньої політики України свідчило те, що дії влади стали більш прогнозованими, більш орієнтованими на національні інтереси України та більш відкритими. Проте експерти вказали на збереження непрозорого характеру ухвалення державних рішень у цій сфері. Серед основних ризиків для української зовнішньої політики були перебільшені очікування на швидке вирішення накопичених зовнішньополітичних завдань, низький економічний коефіцієнт корисної дії існуючої зовнішньополітичної моделі, недостатність ефективного дипломатичного менеджменту; відсутність координації зовнішньої політики держави з діями інших суб'єктів зовнішніх відносин, відсутність адекватної реакції на нові виклики та можливості для України, що виникають у зв'язку зі змінами геополітичної та гео економічної карти світу.

Залишалася проблемою досягнення взаємодоповнюваності зовнішньої та внутрішньої політики держави для ефективного реалізації стратегічних цілей державної політики в цілому. Не вдалося досягти суспільного розуміння щодо того, що політика європейської та євроатлантичної інтеграції є політикою не стільки зовнішньою, скільки внутрішньою. Ефективність зовнішньої політики не в останню чергу залежала від чіткої кадрової політики, особливо на стратегічно важливих напрямках. Якщо ми дійсно хочемо зреалізувати власне європейське покликання, то необхідно будувати зовнішньополітичний курс згідно з європейськими стандартами. Проведення позачергових парламентських виборів, що відповідали всім демократичним вимогам, формування у Верховній Раді України коаліції демократичних сил і обрання нового уряду вселяє надію на подальший розвиток держави, неухильне просування шляхом європейської та євроатлантичної інтеграції. Відзначення десятої річниці Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО сприяло активізації діалогу влади із суспільством з різноманітних аспектів національної безпеки. Перенесення акцентів проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно співробітництва України з альянсом на регіональний рівень започаткувало відкритий неупереджений обмін думками пересічних громадян, неурядових організацій і місцевих владних структур щодо здійснення нашою державою амбітних євроінтеграційних планів.

Підсумовуючи, треба зазначити, що зовнішньополітичний курс України залишався незмінним і незворотнім. Активний діалог влади й суспільства щодо зовнішньополітичних питань був складовою демократичних перетворень в Україні. Відстежується тенденція по-

чатку якісних змін, що відбуваються у сприйнятті нашої держави міжнародною спільнотою і сприяють подальшому її зміцненню як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин. Пріоритетними завданнями зовнішньої політики залишалися: всебічний захист прав та інтересів українського громадянина за кордоном, послідовна реалізація європейських та євроатлантичних прагнень нашої держави, дієвий політико-дипломатичний супровід зовнішньоекономічних інтересів держави.

Зовнішньополітичні досягнення 2007 року, у поєднанні з посиленою співпрацею України з ЄС та НАТО, по суті є довгоочікуваним запрошенням нашої держави в якості рівноправного партнера в цивілізаційний світ демократії та ринкової економіки. Скористатися ним – наш історичний шанс, завдання та велика відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Стратегію національної безпеки України. Указ Президента України № 105/2007 від 12 лютого 2007 року.
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
3. Mackinnon M. Putin 'not kidding' on missile threat, Yushchenko warns. In: The Globe and Mail Print Edition 12/06/07.
4. Питання національних координаторів співробітництва України з НАТО. Указ Президента України № 380/2007 від 4 травня 2007 року. Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
5. Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2007 році Державної програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004–2007 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 230-р. – Режим доступу: <http://www.km.gov.ua>.

И.Я. Тодоров

Украинская внешняя политика в 2007 году

В статье рассматриваются основные направления украинской внешней политики в течение 2007 года. Было доказано, что вся внешнеполитическая деятельность государства носила противоречивый характер. Приоритетными заданиями внешней политики оставались всесторонняя защита прав и интересов украинского гражданина за границей, последовательная реализация европейских и евроатлантических устремлений нашего государства, действенное сопровождение внешнеэкономических интересов страны.

I.Ya. Todorov

In this article revealed the main direction of the foreign affairs of Ukraine during 2007. Was proved, that all activity of the state in the sphere of foreign affairs. The priority assignment of foreign affairs is all-round of human rights and interesting of Ukrainians people, who lived abroad. The consistent realization of Euro-Atlantic direction and support of external economic interests of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2008.